

CENTAR ZA MIR, NENASILJE I
LJUDSKA PRAVA – OSIJEK
Trg Augusta Šenoje 1
O S I J E K

Na broj: 146/11

Udovoljavajući vašem traženju dostavljamo vam nepravomoćnu presudu ovoga suda broj K-9/09-127 od 24. svibnja 2011. godine u kaznenom predmetu protiv 1. opt. Ivana Husnjaka i dr., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. u vezi čl. 28. st. 2. OKZRH.

U Bjelovaru, 14. srpnja 2011. godine

PRIVITAK: presuda

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJSKI SUD U BJELOVARU
BJELOVAR, J. JELAČIĆA 1

K-9/09-127

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

P R E S U D A

Županijski sud u Bjelovaru u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda i to Sandre Hančić kao predsjednice vijeća te Mladena Piškorca i Ivanke Šarko kao članova vijeća, uz sudjelovanje zapisničarke Nevenke Blažević, u kaznenom predmetu protiv 1. opt. Ivana Husnjaka i dr., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. u vezi čl. 28. st. 2. OKZRH, povodom optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru broj K-DO-6/06 od 23. rujna 2008. godine, nakon održane usmene, glavne i javne rasprave dana 23. svibnja 2011. godine, u nazočnosti 1. optuženika Ivana Husnjaka, njegovog branitelja Marka Dumančića, odvjetnika iz Osijeka, 2. optuženika Gorana Sokola, njegovog branitelja Zlatka Zvonarevića, odvjetnika iz Osijeka i zamjenice ŽDO Bjelovar Branke Merzić,

presudio je

Na temelju odredbe čl. 354. toč. 3. Zakona o kaznenom postupku

1. OPTUŽENIK IVAN HUSNJAK, sin Slavka i Anđele rođ. Pintarić, rođen 8. travnja 1951. godine u Lađanskoj, sa prebivalištem u Našicama, Velebitska 10, Hrvat, drž. RH, sa završenom višom školom za građevinskog inženjera, zaposlen, djelatna osoba, oženjen Milicom, otac dvoje djece, vojni rok služio 1975/76. godine u Bileći i Trebinju, vodi se u VE Našice, odlikovan Hrvatskim pletrom, Spomenicom domovinske zahvalnosti, Spomenicom Domovinskog rata i Hrvatskim trolistom, suvlasnik obiteljske kuće, neosuđivan, protiv njega nije u tijeku drugi kazneni postupak i

2. OPTUŽENIK GORAN SOKOL, sin Tome i Katice rođ. Amidžić, rođen 4. svibnja 1968. godine u Kutini, sa prebivalištem u Našicama, Ul. J. J. Strossmayera 153, Hrvat, drž. RH, sa završenom vojnom

akademijom kopnene vojske u Beogradu, u mirovini, oženjen Ljiljanom, otac četvero djece, vojni rok služio u sklopu školovanja, vodi se u VE Našice, odlikovan Spomenicom Domovinskog rata, Redom hrvatskog pletera i Redom hrvatskog trolista, neosuđivan, protiv njega nije u tijeku drugi kazneni postupak,

o s l o b a d a j u s e o d o p t u ž b e

da bi 1. veljače 1992. godine za vrijeme trajanja međunarodnog oružanog sukoba na teritoriju Republike Hrvatske između regularnih oružanih snaga Hrvatske vojske i policije s jedne, te naoružanih vojnih i paravojnih formacija pobunjenih hrvatskih Srba i snaga bivše JNA s druge strane, izazvanog njihovom agresijom i okupacijom dijela teritorija suverene Republike Hrvatske, 1. opt. Ivan Husnjak kao časnik Hrvatske vojske s činom pričuvnog kapetana I. klase na dužnosti zapovjednika II. bataljuna 132. brigade HV-a „R“, a 2. opt. Goran Sokol kao časnik Hrvatske vojske sa činom potporučnika na dužnosti zamjenika zapovjednika II. bataljuna 132. brigade HV-a „R“, nakon što su oružane snage Hrvatske vojske 18. prosinca 1991. godine oslobodile šire područje Orahovice i podpapučkih sela, a 1. opt. Ivan Husnjak 31. siječnja 1992. godine izdao zapovijed broj: 24-1/92 za čišćenje terena u zauzetim selima Pušine i Slatinski Drenovac, u kojima su kontrolu preuzele postrojbe specijalne policije Osijek i Policijske postaje Orahovica, tijekom koje operacije čišćenja je od strane njima podređenih postrojba u sastavu 132. brigade HV-a „R“ (II. bataljun, izviđački vod i A satnija II. bataljuna 132. brigade) nekoliko za sada nepoznatih pripadnika A satnije II. bataljuna 132. brigade počelo sa paljenjem napuštenih kuća stanovnika srpske nacionalnosti zbog čega su došli u sukob sa pripadnicima specijalne policije i policije koji su ih nastojali u tome spriječiti no nisu uspjeli već su se morali povući, a 1. i 2. optuženici iako su znali da se na terenu događaju protupravne radnje, protivno čl. 53. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine te protivno odredbama čl. 86. i 87. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti međunarodnih oružanih sukoba (protokol I od 8. lipnja 1977. godine) nisu poduzeli ništa da se takva protupravna postupanja suzbiju i kazne mada ih je zapovjednik A satnije II. bataljuna 132. brigade pismeno izvijestio o pripadnicima svoje satnije koji su palili kuće, te pristajući da njima podređene postrojbe nastave s takvim protupravnim radnjama kao i na njihove posljedice, nakon čega su pojedini pripadnici njemu podređenih postrojbi na terenu ciljanim podmetanjem vatre namjerno uništili u selu Pušine 17 kuća i to kbr. 7 vlasništvo Nevenke Tomljenović, 131 vlasništvo Petra Milakovića, 9, 21, 23, 25, 29, 31, 33, 37, 38, 83, 89, 103, 107 i 149 te pucanjem iz vatrenog oružja oštetili zvonik pravoslavne crkve, dok su u Slatinskom Drenovcu zapalili 19 kuća i to kbr. 2, 4, 16, 18, 20, 22,

28, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 82, 100, 106, 116, 128 i 140, kao i lovački dom između Pušina i Slatinskog Drenovca,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba, iako su bili dužni, propustili spriječiti da se imovina stanovništva protuzakonito i samovoljno uništava u velikim razmjerima što nije opravdano vojnim potrebama,

pa da bi time 1. opt. Ivan Husnjak i 2. opt. Goran Sokol počinili kazneno djelo protiv čovječnosti međunarodnog prava – ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva označeno u čl. 120. st. 1. u svezi čl. 28. st. 2. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, a kažnjivo po čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske.

Na temelju odredbe čl. 132. st. 3. Zakona o kaznenom postupku oštećenici Nevenka Tomljenović i Petar Milaković sa svojim se imovinskopравnim zahtjevom upućuju u parnicu.

Na temelju odredbe čl. 123. st. 1. u svezi čl. 119. st. 2. toč. 1-5. Zakona o kaznenom postupku nužni izdaci optuženika i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret proračunskih sredstava.

Obrazloženje

Županijsko državno odvjetništvo u Bjelovaru podiglo je kod ovoga suda optužnicu broj K-DO-6/06 od 23. rujna 2008. godine protiv 1. okr. Ivana Husnjaka i 2. okr. Gorana Sokola, zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. u vezi čl. 28. st. 2. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske. Na glavnoj raspravi 23. svibnja 2011. godine zamjenica ŽDO-a Bjelovar izvršila je korekciju činjeničnog opisa optužnice na način kako je to navedeno u izreci ove presude.

1. optuženik Ivan Husnjak i 2. optuženik Goran Sokol pozvani u smislu odredbe čl. 320. st. 3. ZKP-a da se očituju o osnovanosti optužbe, dali su izjave da se ne smatraju krivima.

Tijekom dokaznog postupka saslušan je svjedok Stjepan Golubić (list 307-308).

Pročitani su iskazi svjedoka Nenada Lanko (list 23-25, 197), Antuna Novakovića (list 26-28, 199), Slavoljuba Stupara (list 29-30), Zdenka Minarika (list 31-33, 212), Miroslava Bunete (list 34-36, 214), Filipa Tomljanovića (list 37-39), Ivice Pelina (list 41-43, 200), Mirka Koića (list 44-47, 219), Zlatka Mesića

(list 48-49, 201), Ivana Čavića (list 51-53), Slobodana Strnada (list 56-57), Miroslava Mozera (list 102-104, 223), Josipa Nikšića (list 105-107, 222), Slavka Šutića (list 114-118, 230), Željka Šafara (list 119-121, 233), Slavka Barića (list 263-266), Milana Lulića (list 266-268), Zvonka Tomljanovića (list 268-269), Mirka Pongraca (list 269-271), Milana Milakovića (list 276) i Nevenke Tomljenović (list 277).

Pročitano je izvješće PU Osijek, specijalne jedinice, vod Orahovica (list 2, 210), izvješće obavještajne referade zapovjedništvu 132. brigade HV-a (list 3), izvješće 132. brigade HV-a Našice ZNG Orahovica od 3. veljače 1992. godine (list 4-5), izvješće zapovjedništvu 132. brigade HV-a od 27. prosinca 1991. godine (list 6-7) i od 31. prosinca 1991. godine (list 9-11), preslik očevidnog upisnika (list 17-18), dopis PU Osječko-baranjske od 21. ožujka 2007. godine (list 124), izvješće PU Osijek od 6. siječnja 1992. godine (list 125), plan rada (list 126), izvješće specijalne jedinice policije od 6. veljače 1992. godine (list 127), dopis Milana Milakovića uz dokumentaciju (list 164-169), zapovijed broj 24-1/92 od 31. siječnja 1992. godine (list 205-209), poseban izvještaj (list 236-240), prijedlog za imenovanje (list 273), zapovijed od 20. veljače 1992. godine (list 274), dopis Ministarstva obrane od 25. siječnja 2010. godine (list 283), dokumentacija Ministarstva obrane i to akt od 15. prosinca 1991. godine (list 287-288), akt od 15. prosinca 1991. godine (list 289-290), akt od 18. prosinca 1991. godine (list 291), zapovijed od 4. veljače 1992. godine, izvješće od 3. veljače 1992. godine, imovinskopravni zahtjev Milana i Petra Milakovića (list 294-295).

Pročitana je potvrda o imovinskom stanju 1. optuženika (list 85) i 2. optuženika (list 86).

Izvršen je uvid u originale dnevnika događaja i uvidajnog upisnika.

Izvršen je uvid u priloženi priručnik „Pravila ponašanja za borce“ (list 272).

Pročitani su izvodi iz KE za 1. optuženika (list 179) i 2. optuženika (list 180).

Iznoseći obranu u istražnom postupku (list 94-97) 1. optuženik Ivan Husnjak navodi da je dana 6. prosinca 1991. godine došao u Orahovicu i preuzeo zapovjedništvo II. bojne 132. brigade HV-a u Orahovici, a za njegovog zamjenika imenovan je Goran Sokol. Došavši u Orahovicu zatekao je tešku situaciju jer je bilo narodne zaštite, civilne zaštite, nekih 5 do 6 postrojbi, a između ostalog bile su tamo i postrojbe HOS-a. Formirao je svoje zapovjedništvo, stožer i imenovao je zapovjednike kako bi vojska mogla funkcionirati. Dana 7. prosinca 1991. godine dobio je zapovijed zapovjednika 132. brigade da predpočinjava Operativnoj zoni Bjelovar u Operativnu grupu Papuk sa cijelom svojom bojnom i to sa zadaćom oslobađanja prostora Papuka sa drugim postrojbama. Na osnovi zapovijedi

zapovjednika Operativne zone Bjelovar, Operativne grupe Papuk, krenulo se u akciju oslobađanja sela na području Orahovice, pa su tako 15. prosinca 1991. godine bila oslobođena sela Krasković, Pušina i Kokočak, a slijedećeg dana išlo se u oslobađanje Slatinskog Drenovca. Vojska je preuzela ta sela, time da je bilo zabranjeno paljenje, uništavanje, pljačkanje svih tih oslobođenih sela, što je sve osobno kontrolirao i maksimalno je utjecao da njegova postrojba ne radi neke nečasne radnje. Dana 20. prosinca 1991. godine dobio je usmenu zapovijed, a zatim 22. prosinca 1991. godine i pismenu zapovijed za izvlačenje njegovih postrojbi iz tih oslobođenih sela te prebacivanje postrojbe na istok. To je i učinio, te se 24. prosinca 1991. godine njegova postrojba nalazila na istoku. U Orahovicu su se vratili 15. siječnja 1992. godine kada su dobili zapovijed za jedan kraći odmor.

Iza toga, na brifinzima u zapovjedništvu 132. brigade, prvo je dobio usmenu, a potom i pismenu zapovijed za čišćenje prostora Papuka, što se nije odnosilo na sama sela s tog područja jer su ista bila u nadležnosti civilnih struktura općine Orahovica. Slijedom tih zapovijedi, dana 31. siječnja 1992. godine, napisao je zapovijed za svoje postrojbe u kojoj je regulirao ponašanje postrojbi u izvršenju naprijed navedene zadaće, a posebno je regulirao ponašanje u odnosu na A satniju II. bojne 132. brigade. Posebice je istaknuo da se ne može ulaziti u sela i da se ne mogu raditi i poduzimati nečasne radnje. Toga istog dana navečer održan je poseban sastanak cijelog zapovjedništva u pripremi te zapovijedi. Akciju čišćenja terena vodio je njegov zamjenik Goran Sokol jer je on imao nekih drugih zadaća koje je morao izvršiti i osobno ju nije mogao voditi.

Toga dana, 1. veljače 1992. godine, kada se išlo u akciju čišćenja terena Papuka, negdje oko 10,00 sati tijekom dopodneva, obišao je svoje zapovjedništvo koje se u tom trenutku nalazilo u selu Pušine. Zadržao se nekih 10 do 15 minuta. Rečeno mu je da se akcija dobro odvija i da sve ide po planu. Nakon toga je otišao na istok, time da je prethodno obišao ostale svoje postrojbe. U ovoj akciji čišćenja sudjelovalo je oko 50 vojnika, pa je tako tu bio jedan vod A satnije, jedno izvidničko odjeljenje i desetina inženjerije.

Ujutro slijedećeg dana kada se vratio u Orahovicu, operativac Željko Šafar ga je izvijestio da je akcija protekla u redu, ali da su oko 17,15 sati prema policijskoj obavijesti koju je on dobio kao dežurni, gorjele kuće u Pušini. Odmah je pozvao Gorana Sokola koji mu je rekao da su postrojbe s čišćenjem terena završile oko 12,30 sati i da su potom napustile taj prostor, pa prema tome njihovih postrojbi nije bilo u selu Pušine tijekom poslijepodneva 1. veljače 1992. godine. Tada je sazvao kompletno zapovjedništvo, a na tom sastanku je bio i zapovjednik satnije Mirko Koić, te je zatražio izvješće o svemu onom što se događalo tijekom akcije čišćenja terena. Svi su ga izvijestili da su njihove postrojbe oko 12,30 sati otišle u svoju bazu i da ih iza toga više nije bilo na tom području. Dodaje da je od Mirka Koića tražio i pismeno izvješće, a razgovarao je i sa zapovjednikom policije

u Orahovici tražeći da zajedno odu u selo Pušine. Istoga dana, negdje oko 10,00 sati, to su i učinili. Prošli su cijelo selo i vidio je da je bilo friško izgorjenih kuća, a na kraju sela gorio je jedan plastenik i jedan štagalj. O svemu što je vidio upoznao je svoje zapovjedništvo i zatražio da se provede istraga, te da mu dostave sva saznanja vezana za događaj. Od Mirka Koića je dobio pismeno izvješće u kojem je bilo navedeno da su bile zapaljene samo 3 kuće, a na upit tko ih je zapalio, isti mu je odgovorio da će cijela postrojba za to odgovarati ako treba. To nije mogao prihvatiti jer samo pojedinac može odgovarati za ono što je napravio.

Iza toga, negdje 5. ili 6. veljače 1992. godine bio je jedan sastanak u PP Orahovica na koji je išao operativac Željko Šafar i na tom sastanku je zaključeno da se trebaju poduzeti sve mjere glede pronalaska krivaca za paljenje kuća. Cijelo je vrijeme tražio istragu tog događaja, no nikada nije dobio neki podatak iz kojeg bi proizlazilo da su upravo njegove postrojbe učinile taj zločin.

Napominje da je od prvog dana ustrojavanja II. bojne 132. brigade poduzimao sve što je mogao da navedena bojna funkcionira kao prava vojska i da uspješno izvršava sve svoje zadatke bez činjenja bilo kakvih nečasnih radnji. Tijekom prosinca 1991. godine na području Orahovice, prije i nakon oslobađanja sela bilo je velikih problema s rušenjem kuća i na kraju je otkrivena jedna grupa koja je to radila i koja je za to odgovarala. Na otkrivanju počinitelja radile su i vojska i policija i suradnja je bila dobra. S obzirom da je na svim brifinzima koji su se održavali u zapovjedništvu 132. brigade uvijek izvještavao o stanju u svojoj postrojbi i o svim događanjima, gotovo je siguran da je i o ovom događaju izvijestio pukovnika Lulića.

Bio je upoznat sa međunarodnim ratnim pravom i s ratnim konvencijama, a o čemu je govorio na svim sastancima zapovjedništva tražeći da svi vojnici budu educirani u tom pravcu, te je to regulirao i u svojim pismenim zapovijedima.

Na glavnoj raspravi (list 309-312) 1. optuženik dopunjuje svoju obranu navodeći da je za palež kuća u selu Pušine saznao tek slijedećeg dana kada mu je to spomenuo Slavko Šutić rekavši „vidi, postoje sumnje da su kuće gorile u Pušini“. Odmah je otišao do svog operativca Željka Šafara koji ga je izvijestio da je akcija čišćenja terena protekla sasvim u redu, ali je kasnije dobio izvješće o ovom paležu.

Točno je da je Mirko Koić dostavio pismeno izvješće, no isto mu je vratio jer je on napisao da 80% kuća sigurno nisu zapalili pripadnici njegove A satnije, a iz čega je proizlazilo da preostalih 20% jesu zapalili. Nije bio zadovoljan takvim izvješćem jer je tražio da se točno utvrdi tko je to učinio, a odmah je pozvao i zapovjednika policije Slavka Šutića i od njega zatražio da istraži da li je i tko od njegove postrojbe to učinio. Sporno izvješće pripadnika specijalne policije prvi put je vidio u Feralu, a tijekom istražnog postupka je čuo da je nešto upisano u dnevnik događaja policijske postaje što mu ranije Slavko Šutić nikada nije

spomenuo iako su odlično surađivali. Toga dana kad je sa Slavkom Šutićem bio na terenu u selu Pušine, u večernjim satima je bio i na brifingu u zapovjedništvu brigade u Čepinu gdje je podnio izvješće o ovom događaju. Tamo je bio i zamjenik Slavka Barića, Milan Lulić koji je rekao da će provjeriti sve ono što je iznio i poduzeti mjere da se počinitelji otkriju. Dodaje da je istragu o ovom događaju tražio kako od civilne, tako i vojne policije. Ispred vojne policije kontaktirao je sa Darkom Marunica koji je bio zapovjednik voda vojne policije u Orahovici i osobno ga je zamolio da to istraži, tim više što su i pripadnici vojne policije sudjelovali u ovoj akciji. Kasnije, kroz neko razdoblje od mjesec do mjesec i pol oni su ga izvijestili da nisu utvrdili tko je počinitelj ovog zločina.

Odgovarajući na pitanja 1. optuženik navodi da je ova akcija čišćenja terena bila od većeg značaja, međutim, nije ju mogao osobno voditi jer je kroz vrijeme od tih mjesec dana bilo 5 akcija čišćenja od kojih je 4 vodio, a ovu nije mogao jer je morao ići na istok. Točno je da ga je 2. optuženik morao izvijestiti o ovoj akciji, a kada mu je predložen zadnji odlomak njegove zapovijedi od 31. siječnja 1992. godine gdje stoji da ga je 2. optuženik bio dužan izvijestiti o akciji 1. veljače 1992. godine do 19,00 sati, pojašnjava da je to bila obveza 2. optuženika pod pretpostavkom da se on vratio do tada, no kako nije, izvješće mu je trebao predati sljedećeg dana. S obzirom da je akcija završila oko 12,30 sati 2. optuženik je izvješće podnio u operativno dežurstvo, te da je bilo određenih problema operativac bi ga svakako pronašao i izvijestio o tome.

Precizira da je u obilasku sela Pušine vidio nekih 5 do 6 friško zapaljenih kuća, a dan ranije je uočio nekih 10 do 15 zapaljenih kuća, no radilo se o ranije zapaljenim kućama. U Slatinski Drenovac nisu išli jer nisu niti imali obavijesti da bi i tamo kuće bile paljene.

U vrijeme dok se Hrvatska vojska nalazila u ovim selima, u prosincu 1991. godine, njemu kao zapovjedniku nitko nije službeno dojavio da bi se događao požar kuća. Ne može objasniti zašto je jedan dio dokumentacije nestao, a radi se o dokumentaciji koja pravda sve njihove postupke. Začudojuće je da nema zapovijedi zapovjednika brigade, jer on kao zapovjednik bojne nije imao takvu samostalnost. Svakodnevno su pisali izvješća u zapovjedništvu brigade, pa je doista neshvatljivo da nema upravo ovih izvješća koja se odnose na predmetnu akciju. Pretpostavlja da je netko to smišljeno radio.

Inzistirao je na vojnoj stegi, za sitnice je prijavljivao, demobilizirao i tjerao iz Hrvatske vojske, pa mu zato sad teško pada što mu se ovo stavlja na teret. Osobno smatra da je jako puno napravio i danas, s ovim iskustvom, smatra da bi opet sve učinio na isti način. Ponavlja da je inzistirao da se sve to istraži, no izvješća obavještajnih referada, SIS-a i vojne policije nisu išla k njemu već u zapovjedništvo brigade i načelnicima SIS-a.

2. optuženik Goran Sokol u istražnom dijelu postupka (list 99-101) navodi da je tijekom 1983. godine otišao u srednju vojnu školu u Sarajevu, nakon čega je završio vojnu akademiju u Beogradu. Sa činom potporučnika bio je u Bitoli, da bi 1. kolovoza 1991. godine podnio zahtjev za otpuštanje iz JNA i u tom pravcu je dobio rješenje 23. kolovoza 1991. godine. U listopadu 1991. godine sa cijelom svojom obitelji došao je u Hrvatsku da bi dana 14. studenog 1991. godine bio primljen u zapovjedništvo 132. brigade u Našicama. Dana 6. prosinca 1991. godine preuzeo je dužnost zamjenika zapovjednika II. bojne 132. brigade u Orahovici. Par dana nakon toga dobili su zapovijed da su podređeni Operativnoj grupi Papuk i da trebaju sudjelovati u akciji oslobađanju sela na području Orahovice. Na tom je području bilo raznih postrojbi, pa je tako bila civilna policije, specijalna policija, civilna zaštita. Imali su dobru suradnju sa zapovjednicima tih postrojbi. Vojska je provela oslobađanje sela na području Orahovice od 14/15. prosinca 1991. godine, tako da su sva sela bila oslobođena na tom području. Negdje oko 20. ili 22. prosinca 1991. godine došla je zapovijed da se njihova postrojba vraća u 132. brigadu, te odlaze na istok, dok je civilna vlast preuzela sva oslobođena sela na području Orahovice. Po povratku na istok bilo je pritužbi civilne policije i Kriznog štaba o pojavi raznih postrojbi na području Papuka. Dana 31. siječnja 1992. godine zapovjednik je organizirao sastanak cijelog zapovjedništva kako bi bila izvršena priprema akcije pretresa i čišćenja terena na području Papuka i na tom sastanku je napravljena temeljita priprema za provođenje akcije. Zapovjednik Ivan Husnjak je odredio da koordinira tu akciju jer on zbog nekog svog službenog zadatka osobno nije mogao sudjelovati.

Akcija je počela 1. veljače 1992. godine oko 8,00 ili 8,30 sati jer je nešto kasnio sanitet. U toj je akciji sudjelovala A satnija kojom je rukovodio bojnik Josip Nikšić i ista je brojila oko 40 ljudi, a navedena A satnija je bila pojačana s izviđačkom desetinom bojne. Svi su se našli u blizini centra sela Pušine kada je postrojio sve sudionike, pročitao im zapovijedi, izdao zadaće i uputio postrojbe na izvršenje akcije. Išlo se u 3 pravca, dok je on zajedno sa sanitetom i s vezom ostao u Pušini na mjestu postrojavanja. Cijelo vrijeme su bili u kontaktu putem radio uređaja. Negdje oko 12,00 sati bojnik Josip Nikšić ga je izvijestio da je akcija završena i da su sve postrojbe stigle na kontrolne točke, pa je zatražio da se vrate u selo na mjesto postrojavanja i kroz najviše pola sata sve su se postrojbe vratile, nakon čega su napustili selo Pušine. A satnija je otišla u pravcu Jankovca na planinarski dom gdje su bili izmješteni. On se vratio u zapovjedništvo bojne i kako je sve bilo u redu oko 14,00 sati je otišao kući u Našice. Smatra da je akcija vojnički uspješno provedena. Tijekom akcije nije vidio da bi bio zapaljen bilo kakav objekt u selu.

Slijedećeg dana kada je došao na posao pozvao ga je zapovjednik Ivan Husnjak i rekao da ga je operativac Željko Šafar izvijestio kako je navodno došlo do uništavanja privatne imovine u selu Pušine, time da je operativac dobio dojavu o tome na dan akcije oko 17,00 sati. 1. optuženik je odmah zatražio brifing na

kojem se razgovaralo o tome, time da je zatražio očitovanje svih koji su sudjelovali u akciji, a oni su mu predložili da se ništa takvo nije događalo kroz vrijeme dok su se oni tamo nalazili. Nekoliko dana iza toga bio je sastanak u policiji na kojem je također bilo govora o cijelom tom događaju.

Dodaje da je 1. optuženik na dan akcije, negdje oko 10,00 sati, došao u selo Pušine, no tamo se je zadržao kratko vrijeme i potom je isti napustio to područje. Navodi kako 1. veljače 1992. godine osobno nije bio u Slatinskom Drenovcu i od postrojbi koje su sudjelovale u akciji jedino je A satnija trebala proći kroz selo u dolasku do Pušine i ponovno se kroz selo vratiti.

Ističe kako dobro poznaje pravila međunarodnog ratnog prava jer je vojnik. Kako iz same 132. brigade, tako i iz bojne dolazile su zapovijedi u kojima je između ostalog bilo regulirano i to moralno ponašanje vojnika.

Na glavnoj raspravi (list 312-313) 2. optuženik u cijelosti ostaje kod ranije iznijete obrane dodajući kako mu je poznato da je 1. optuženik bio ljut kada mu je Mirko Koić predao izvješće jer je u izvješću bilo navedeno da je 80% tog paleža nečijih tuđih ruku djelo, dok za ostalo nije bilo navedeno tko je to učinio, pa ga je zapovjednik pozvao da izvješće dostavi sa konkretnim imenima.

Glede spominjanja sukoba pripadnika vojske i djelatnika policije naglašava da je prvi ušao u selo Pušine i na prvom punktu su bila 2 civilna ili specijalna policajca, pozdravili su se i vojska je normalno prošla, pa tako nije bilo apsolutno nikakvog sukoba i za vrijeme njihovog boravka u selu nije bio zapaljen niti jedan objekt. Dobru suradnju imali su sa svim strukturama koje su nosile naoružanje i sudjelovale u ovim operacijama.

Odgovarajući na pitanja 2. optuženik dodaje da su činili mnogo na pitanju edukacije i obuke vojnika, a za što su korišteni štampani materijali dobiveni iz brigade, time da su 1. optuženik i on imali i dosta materijala iz bivše vojske u vidu podsjetnika za nastavu, a edukacije su radene i slikovitim prikazima. U toj edukaciji koristili su i brošuru „Priručnik pravila ponašanja za borbe“.

Na akciju 1. veljače 1992. godine došli su iz baze u Orahovici i to autobusom dok je A satnija iz planinarskog doma u Jankovcu došla sa 2 ili 3 teretna vozila, a kamionom je stigla posada protuzračne obrane. Od matične baze u Orahovici do punkta u selu Pušine vozili su nekih pola sata jer je udaljenost 20 do 25 km, dok je od doma Jankovac do Pušine nekih 10 km, odnosno oko 20-ak minuta vožnje budući je makadamska cesta. Radilo se o 55 do 60 ljudi koji su bili pod kontrolom, a to znači da su svi imali izravnu zapovijed i bili u funkciji provedbe te zapovijedi. Slijedećeg dana kada su čuli za ovaj događaj vidio je da je 1. optuženik bio iznenađen, a i sam je bio frapiran time što je čuo. Bio je frapiran jer su oni bili ti koji su poduzimali sve da to spriječe, bili su upozoravani iz brigade na ovu mogućnost, te su poduzeli sve što je moguće u cilju tog sprječavanja.

Sjeća se zapovijedi od 4. veljače 1992. godine koju je potpisao, a koja je bazirana na zapovijedi zapovjedništva brigade i koja se odnosila na zabranu svakog zaustavljanja njihovih postrojbi u selima Pušine i Slatinski Drenovac kao i na izlaske iz vozila. Morali su i nadalje prolaziti kroz ova sela do Jankovca, no zapovijed je izdana radi izbjegavanja bilo kakvih mogućih sukoba.

U HV je došao s činom potporučnika, a iz HV-a otišao s činom pukovnika.

Na temelju rezultata provedenog dokaznog postupka, ocjene svakog dokaza zasebno, te u njihovoj međusobnoj povezanosti, kao i na temelju obrana 1. i 2. optuženika, sud smatra kako nije dokazano da bi optuženici počinili inkriminirano im kazneno djelo.

Tijekom postupka nije bilo sporno da je u inkriminirano vrijeme 1. optuženik Ivan Husnjak bio časnik Hrvatske vojske s činom pričuvnog kapetana I. klase na dužnosti zapovjednika II. bataljuna (bojne) 132. brigade HV-a, dok je 2. optuženik Goran Sokol kao časnik Hrvatske vojske sa činom potporučnika bio na dužnosti zamjenika zapovjednika II. bataljuna 132. brigade HV-a.

Nadalje, nesporno je da je 1. optuženik dana 31. siječnja 1992. godine donio zapovijed pod brojem 24-1/92 za pretres terena, konkretno radilo se o akciji čišćenja terena iznad sela Pušine i Slatinski Drenovac. Prema zapovijedi je proizlazilo da je zadatak pripadnika II. bojne 132. brigade HV-a da sa dijelom snaga vrši osiguranje i kontrolu teritorija, a dijelom snaga izvidanje i pretres terena u cilju otkrivanja i uništenja ubačenih i ostavljenih snaga neprijatelja. Ova akcija je izvršena 1. veljače 1992. godine, dakle, u vrijeme trajanja međunarodnog oružanog sukoba na teritoriju Republike Hrvatske između regularnih oružanih snaga Hrvatske vojske i policije s jedne, te naoružanih vojnih i paravojnih formacija pobunjenih hrvatskih Srba i snaga bivše JNA s druge strane, a koji je oružani sukob izazvan njihovom agresijom i okupacijom dijela teritorija suverene Republike Hrvatske. Nesporno je da su u ovoj akciji čišćenja terena sudjelovali pripadnici II. bojne i to jedan vod A satnije, jedno izvidničko odjeljenje i desetina inženjerije, kako to u svojoj obrani precizira 1. optuženik Ivan Husnjak, a akcija se odnosila na terene iznad sela koja su oslobođena sredinom prosinca 1991. godine i nakon čega su kontrolu nad tim selima preuzele postrojbe specijalne policije Osijek i PP Orahovica.

Predmetno proizlazi iz obrana optuženika, iskaza saslušanih svjedoka te iz dokumentacije spisa.

Optužnicom ŽDO-a u Bjelovaru se tvrdi da je tada, tijekom akcije čišćenja, nekoliko nepoznatih pripadnika A satnije II. bataljuna 132. brigade počelo sa paljenjem napuštenih kuća stanovnika srpske nacionalnosti zbog čega su došli u sukob sa pripadnicima specijalne policije i policije koji su ih nastojali u tome spriječiti, no nisu uspjeli, već su se morali povući, da bi tada zapalili veći broj

kuća u selima Pušine i Slatinski Drenovac, oštetili zvonik pravoslavne crkve, kao i lovački dom između Pušine i Slatinskog Drenovca.

Uporište za ovakovu tvrdnju optužba bazira na izvješću ovlaštenih službenih osoba PU Osijek, specijalne jedinice, vod Orahovica, upućeno zapovjedniku specijalne jedinice, a u kojem se navodi da su dana 20. prosinca 1991. godine po naređenju zapovjednika specijalne jedinice Osijek, inspektora Mirka Pongraca, pripadnici specijalne jedinice policije zauzeli mjesta Pušina i Slatinski Drenovac, te da od tog dana dolazi do masovne neispravnosti i nelojalnosti Hrvatske vojske prema pripadnicima policije, da bi sukob kulminirao 1. veljače 1992. godine, kada je oko 13,00 sati u mjestu Pušina došlo oko stotinu pripadnika HV-a s njihovim zapovjednicima Husnjakom i Sokolom, te da tada počinje paljenje nezapaljenih kuća kojom prilikom je zapaljeno 34 kuće. Kao potpisnici ovog izvješća, koje nema naznaku datuma, spominju se Zdenko Minarik i Miroslav Buneta.

Saslušan kao svjedok Zdenko Minarik osporava da bi sačinio i potpisao citirano izvješće navodeći da je u predmetno vrijeme bio zapovjednik voda specijalne policije PU Osijek, stacioniranog u Orahovici, a dana 1. veljače 1992. godine nalazio se na osiguranju tadašnjeg ministra unutarnjih poslova Ivana Vekića koji je došao u mjesto Veliki Rastovac. O događaju koji se odnosi na paljenje kuća u mjestu Pušina saznao je tek slijedećeg dana, da bi tada otišao na samo mjesto događaja i koliko se sjeća vidio je nekih 20 zapaljenih kuća. Pripadnici specijalne policije nisu radili očevide, niti su poduzimali bilo kakove istražne radnje. U vrijeme događaja policija je imala 3 punkta u selu Pušine, time da je jedan punkt bio na početku sela, jedan u sredini i jedan na kraju, a na punktovima su se nalazili pripadnici specijalne policije. Njemu nije poznato tko je zapalio te kuće, ali je bilo govora o tome da su došli pripadnici HV-a, nakon čega je došlo do nekakvog sukoba između pripadnika specijalne policije i HV-a jer pripadnici specijalne policije nisu dozvoljavali pripadnicima HV-a da uđu u selo, no isti su to ipak učinili i zapalili te kuće. To je čuo iz pričanja pripadnika specijalne policije koji su se nalazili na punktovima. Za ranije spomenuto izvješće saznao je tek kasnije kada je isto objavljeno u Feralu i na njega ga je upozorio Miroslav Buneta.

Saslušan kao svjedok Miroslav Buneta iskazuje suglasno kao i Zdenko Minarik osporavajući da bi sačinio i potpisao ovo izvješće. Navodi da je za isto saznao tek nakon njegove objave u Feralu. Zna da je bilo paljenja napuštenih kuća u mjestu Pušina i Slatinski Drenovac, ali njemu osobno nije poznato tko je to radio i o tome ne može ništa reći.

Na glavnoj raspravi Miroslav Buneta ukazuje na činjenicu da na izvješću nema urudžbenog broja ni pečata, insinuirajući na taj način da bi se radilo o krivotvorini.

Međutim, da to nije tako proizlazi iz nekoliko utvrđenih činjenica. Početno, valja naglasiti da je u dnevniku događaja PP Orahovice od 1. veljače 1992. godine notirana službena zabilješka u 17,25 sati iz koje proizlazi da Zdenko Minarik prijavljuje događaj, a prijava je sadržajno identična tekstu izvješća. Prijavu je zaprimio Nenad Lanko, koji u svom iskazu tijekom postupka osporava da bi osobno zaprimio dojavu, no dopušta mogućnost da je njegov pomoćnik u dnevnik događaja evidentirao ovu dojavu, time da je tadašnja praksa bila takva da bi pomoćnik šefa smjene u dnevniku događaja navodio da je dojavu zaprimio sam šef smjene, a tako se radilo jer su se gotovo svakodnevno mijenjali pomoćnici šefa smjene. Ne sjeća se tko je u to vrijeme bio njegov pomoćnik. Osobnih saznanja o ovim događajima nema.

Iz očevidnog upisnika PP Orahovica proizlazi da su 3. i 6. veljače 1992. godine evidentirani događaji vezani uz požar više obiteljskih kuća u Pušini i Slatinskom Drenovcu, gdje je navedeno da je krim. tehničar zadužen za očevid bio Antun Novaković.

Na glavnoj raspravi 22. ožujka 2010. godine svjedok Antun Novaković potvrđuje da je kao krim. tehničar PP Orahovica išao na očevide i sjeća se da je bio na očevidu u selima Pušine i Slatinski Drenovac. Njegov posao je bio da na licu mjesta snimi uočeno, uzme mjere za skicu i izvrši fotografiranje, dok je zapisnik o očevidu trebao sačiniti operativac koji je išao s njim. Zbog proteka vremena više se ne sjeća što su utvrdili na očevidu, ne pamti broj kuća koje su bile zapaljene, niti se sjeća kad je točno bio očevid u odnosu na dan dojave.

Iako sud nije raspolagao dokumentacijom koja bi potvrđivala iskaz Antuna Novakovića o obavljenom očevidu u selima Pušine i Slatinski Drenovac, očigledno je da su djelatnici PP Orahovica zaprimili dojavu i u tom pravcu treba zaključiti kako se sporno izvješće Zdenka Minarika i Miroslava Bunete može vremenski locirati na početak veljače 1992. godine. Da je tome tako proizlazi i iz izvješća PU Osijek, specijalna jedinica policije, vod Orahovica od 6. veljače 1992. godine, koje je potpisano po komandiru voda Miroslavu Buneti, a u kojem se potpuno identično opisuje sukob policije i vojske, te paljenje kuća dana 1. veljače 1992. godine.

Miroslav Buneta u odnosu na ovo izvješće od 6. veljače 1992. godine navodi kako je moguće da se na istom nalazi njegov potpis, ali osporava da bi isto pisao, te ne može objasniti kako to da su u tom izvješću identični brojevi kuća koji se spominju i u izvješću za koje tvrdi da je vidio tek kada je objavljeno u Feralu.

Međutim, na upravo spomenuto izvješće Zdenka Minarika i Miroslava Bunete indirektno se poziva i dopis obavještajne referade zapovjedništva II. bojne 132. brigade HV-a od 10. veljače 1992. godine, koji je u formi izvješća dostavljen zapovjedništvu 132. brigade, a u kojem se kaže kako je zapovjedništvo bataljuna

dobilo predstavku od Voda specijalne policije PU Osijek, koja je locirana u Orahovici, a opservira mjesto Pušina i Slatinski Drenovac, da su dana 1. veljače 1992. godine oko 13,00 sati oko stotinu pripadnika Hrvatske vojske zapalili u Pušini 34 obiteljske kuće i da su prijetili oružjem policajcima, te da su to učinili u prisustvu zapovjednika Ivana Husnjaka i njegova zamjenika Gorana Sokola. Dakle, i ovo izvješće sadržajno je identično izvješću Zdenka Minarika i Miroslava Bunete.

Konačno, svjedok Filip Tomljanović, koji je u predmetno vrijeme bio zapovjednik specijalne jedinice izvidničko-diverzantske satnije u HV-u, u svom iskazu tijekom istražnog postupka kaže da je u to vrijeme pripadnik SIS-a Zlatko Kukuljević predao presliku izvješća kojeg je između ostalog potpisao Miroslav Buneta i još jedna osoba, a svjedok je ubrzo nakon toga razgovarao sa Miroslavom Buneta koji mu je rekao da su paljenja kuća u selima Pušina i Slatinski Drenovac vršili pripadnici HV-a, te da je on to izvješće dostavio svom zapovjedniku Pongracu. Istina, svjedok na glavnoj raspravi reterira od svog iskaza u istražnom postupku i poriče da bi razgovarao sa Miroslavom Bunetom o ovom događaju, no kada se ima u vidu da se svjedok tijekom prvog iskaza žalio na neugodnosti koje je imao i činjenicu da ga optuženici smatraju osobom koja stoji iza ovog izvješća, moguće je da su to razlozi zbog kojih svjedok mijenja svoj iskaz, no sud kao vjerodostojan i istinit prihvaća iskaz iz istrage jer je potvrđen dokumentacijom spisa.

Kako svjedok Filip Tomljanović kaže da mu je Miroslav Buneta predočio da je izvješće dostavio svom zapovjedniku, sud je saslušao Mirka Pongraca, koji je u predmetno vrijeme bio zapovjednik specijalne policije PU Osječko-baranjske, no ni on nema saznanja o predmetnom događaju i osporava da bi od Zdenka Minarika i Miroslava Bunete dobio izvješće o spornom događaju. Istina, poziva se na veliki vremenski odmak, ali ne zna kakve bi veze imala specijalna policija sa ovim događajima kad su, kako to kaže u svom iskazu, njihove zadaće bile drugačije od zadaća temeljne policije. Ovo izvješće smatra najobičnijom krivotvorinom i tvrdi kako ništa što se u njemu navodi nije točno.

Ovakav iskaz svjedoka Mirka Pongraca sud ne prihvaća jer je u direktnoj suprotnosti s izvješćem Miroslava Bunete od 6. veljače 1992. godine, ali i sa izvješćem pomoćnika zapovjednika ATJ Osijek Saše Štekovića od 6. siječnja 1992. godine u kojem decidirano stoji da ih je zapovjednik Mirko Pongrac uputio na izvršenje službenog zadatka osiguranja mjesta Pušine i Slatinski Drenovac u cilju sprječavanja pljački imovine koja je zaplijenjena od strane Kriznog štaba Orahovica, te kretanja odbjeglih mještana po šumama planine Papuk.

O dojavi Zdenka Minarika i Miroslava Bunete kroz sporno izvješće neposrednih saznanja nemaju ni drugi saslušani svjedoci, iako su neki od njih za isto morali znati, pa današnje poricanje razmjera opisanih događaja treba

promatrati kroz solidariziranje svjedoka sa optuženicima koji su jednom dijelu svjedoka u predmetno vrijeme bili nadređeni, dok su s drugima imali dobru suradnju u tom turbulentnom ratnom razdoblju Republike Hrvatske.

Važno je napomenuti da upravo svjedok Filip Tomljanović kaže da je negdje poslije Božića 1991. godine, po zapovijedi Slavka Barića, išao u selo Pušine i Slatinski Drenovac u pratnji Zdravka Danića, te su iz tih sela trebali izvesti postrojbe HV-a, a ta je područja trebala potom preuzeti policija. Tada su sela bila čitava, tu i tamo je bilo razbijeno koje staklo, međutim, kada je kao operativac u ožujku 1992. godine ponovno išao u obilazak sela Pušine i Slatinski Drenovac, te drugih okolnih sela, vidio je da tih sela nije bilo i ista su bila spaljena.

Gotovo svi saslušani svjedoci tijekom glavne rasprave tvrde da je paljenja kuća u ovim selima bilo i prije i poslije događaja, te da su to mogle činiti razne osobe i izvan vojnih formacija, pa tako svjedok Miroslav Buneta kaže da su se paljevine događale prije, ali i poslije 1. veljače 1992. godine, time da su u selo Pušine ulazili pripadnici vojske, garde, domobrani, jedinice HOS-a, dok su oni imali svega 3 punkta na nekoliko kilometara i nije se moglo utvrditi tko je radio ta paljenja. Svjedok Slavko Šutić potvrđuje da je paljenja bilo i prije i poslije ovog događaja, a to paljenje je mogla raditi ne samo vojska, već i civili koji su ulazili bez potvrde Kriznog štaba. U razgovoru s policajcima PP Orahovica koji su dežurali po punktovima saznao je da je bilo osoba koje bi u napuštenim kućama postavljale upaljene svijeće npr. na krevet i kad bi one dogorjele to bi dovelo do požara.

Međutim, neovisno o činjenici da su određene kuće, odnosno objekti u ovim selima bili zapaljeni i prije i poslije inkriminiranog dana, to ne isključuje opis događaja koji proizlazi iz izvješća Zdenka Minarika i Miroslava Bunete, a u kojem se taksativno navode brojevi kuća koje su bile zapaljene od strane pripadnika II. bojne 132. brigade HV-a. Još jedan dokaz koji govori u prilog zaključku suda da su kroz ovakovu pisanu formu Zdenko Minarik i Miroslav Buneta prijavili događaj je i izvješće Mirka Koića, zapovjednika A satnije II. bojne 132. brigade, od 03. veljače 1992. godine, koji se osvrće na sve navode iz izvješća pripadnika specijalne policije odbijajući tvrdnje policajaca o navodnoj prijetnji oružjem od strane pripadnika ZNG-a Orahovića i nazivajući to notornom laži, te osporavajući istinitost tvrdnje da su zapaljene 34 kuće uz obrazloženje da je „80% tog nedjela drugih ruku djelo“. Dakle, i sam Mirko Koić donekle priznaje da su pripadnici ZNG-a Orahovica, odnosno pripadnici A satnije sudjelovali u paljenju kuća, ali u znatno manjoj mjeri nego što je to proizlazilo iz dojave policije. S obzirom na način na koji je opisan događaj, te preciznost izvješća u brojevima i oznakama kuća, sud nalazi dokazanim da su pripadnici A satnije II. bojne 132. brigade izvršili ovo kazneno djelo, tim više što su upravo oni prolazili

kroz selo Slatinski Drenovac na dolasku u selo Pušine, kao i na povratku u planinarski dom Jankovac nakon završetka akcije. Sud je svaki dio izvješća Zdenka Minarika i Miroslava Bunete detaljno analizirao kroz prizmu provedenih dokaza, te zaključio da izvješće opisuje događaje koji su se odvijali ne tijekom same akcije čišćenja terena, već nakon što je ta akcija završila i to kada su se pripadnici A satnije vraćali na mjesto gdje su bili stacionirani, dakle u planinarski dom Jankovac, što se događalo u popodnevним satima. Nadalje, sud nije prihvatio niti onaj dio izvješća u kojem se tvrdi da su 1. i 2. optuženici došli sa pripadnicima vojske u trenutku kada počinje paljenje kuća, jer svi izvedeni dokazi ukazuju da 1. optuženik u to vrijeme nije bio na ovom području, već se nalazio na istoku, dok se 2. optuženik već nalazio u zapovjedništvu bojne gdje je podnio izvješće i nakon toga otišao kući. Moguće je, pa čak vrlo vjerojatno, da Zdenko Minarik i Miroslav Buneta nisu osobno nazočili inkriminiranom događaju, već su izvješće sačinjavali u trenutku kada nisu imali sve precizne informacije i otuda pogrešan i netočan navod o nazočnosti oba optuženika. Dakle, sud je tijekom postupka utvrdio da je do paljenja kuća u selima Pušine i Slatinski Drenovac došlo nakon što je vojna akcija čišćenja terena završila i u vrijeme kada se 1. i 2. optuženici nisu nalazili sa svojim postrojbama, niti su u tom trenutku znali što se događa.

Uništavanje imovine u velikim razmjerima, a broj spaljenih kuća dostatno govori da se radilo o velikim razmjerima, nije bilo opravdano vojnim potrebama, no događa se u tijeku oružanog sukoba i predstavlja počinjenje kaznenog djela ratnog zločina, odnosno postupanje suprotno čl. 53. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine, kojim se okupacijskoj sili zabranjuje uništavanje pokretne i nepokretne imovine koja, pojedinačno ili kolektivno, pripada pojedincima, državi ili javnim tijelima, društvenim organizacijama ili zadrugama, osim ako takvo uništavanje postane apsolutno potrebno radi vojnih operacija. Neovisno o činjenici što odredba ovog članka Ženevske konvencije govori o okupacijskoj sili, a u kojem pravcu je obrana tvrdila kako se citirana odredba u konkretnom slučaju ne može primijeniti jer se Hrvatska vojska borila na svom području i radilo se o oslobodilačkoj, a ne o okupacionoj vojsci, navedenu odredbu treba tumačiti na način da ona regulira ponašanje svake sile koja u vrijeme rata ima faktičnu vlast na određenom teritoriju i u tom kontekstu ove odredbe vrijede i za postupanje pripadnika Hrvatske vojske u oružanom sukobu kojeg su nametnule naoružane vojne i paravojne formacije pobunjenih hrvatskih Srba i snaga bivše JNA.

Iako se u izvješću pripadnika specijalne policije spominje nazočnost 1. optuženika Ivana Husnjaka i 2. optuženika Gorana Sokola u trenutku sukoba pripadnika HV-a sa policijom te paleža kuća, ova činjenica nije tijekom postupka dokazana, a uostalom optuženicima se isto ni ne inkriminira, već se tvrdi da su oni znali da se na terenu događaju protupravne radnje, ali nisu poduzeli ništa da se

takva protupravna postupanja suzbiju i kazne, dakle, optuženicima se stavlja na teret odgovornost zbog nečinjenja, odnosno zapovjedna odgovornost.

Ratni zločin počinjen propuštanjem (nečinjenjem) izričito je reguliran međunarodnim kaznenim pravom i to Ženevskim konvencijama iz 1949. godine, sa pripadajućim dopunskim protokolima iz 1977. godine.

Prema odredbi čl. 86. Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije iz 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (protokol I od 8. lipnja 1977. godine) sankcionirana je zapovjedna odgovornost nadređenih osoba, ukoliko je netko od potčinjenih osoba počinio povredu konvencija, ako su nadređene osobe znale ili imale informacije koje su im u datim okolnostima omogućavale da zaključe da je taj potčinjeni počinio ili će počiniti takvu povredu i ako nisu poduzeli sve mjere u okviru svojih ovlasti kako bi spriječili ili suzbili tu povredu. Rimski statut uređuje zapovjednu odgovornost u čl. 28., a taj se propis odnosi samo na nečinjenje zapovjednika, tj. na propuštanje njegove dužnosti nadzora nad podređenima. Citirane odredbe međunarodnog kaznenog prava obvezuju Republiku Hrvatsku i iz istog proizlazi da su vojni zapovjednici hrvatskih vojnih postrojbi odgovorni za kršenja Ženevskih konvencija iz 1949. godine pod pretpostavkom da su znali da će njihovi podređeni počiniti ili su već počinili ratni zločin, a nisu poduzeli sve moguće mjere u okviru svojih ovlasti kako bi spriječili ili suzbili tu povredu odnosno ukoliko su imali informacije koje su im u datim okolnostima omogućavale da zaključe kako je njihov potčinjeni počinio ili namjerava počiniti ratni zločin.

Dakako da su 1. optuženik kao zapovjednik II. bojne 132. brigade HV-a, te 2. optuženik kao njegov zamjenik bili garanti pravne sigurnosti na području za koje su oni i njihova postrojba bili nadležni i jasno je da su pripadnici A satnije II. bojne 132. brigade kao neposredni počinitelji inkriminiranih radnji ratnog zločina bili u odnosu na njih u određenoj vrsti ovisnosti, odnosno poslušnosti koju nalaže vojnohijerarhijska organizacija i stega. Za kaznena djela počinjena nečinjenjem (kaznena djela propuštanja) bitna je pretpostavka pozicija garanta odnosno garantne obveze određene kategorije osoba da spriječe nastupanje zabranjene posljedice i pri tom se ne može raditi o bilo kakvom propuštanju, već upravo onom koje sa aspekta relevantnosti predstavlja ekvivalent činjenju kao modusu izvršenja kaznenog djela.

Optužba tvrdi da su 1. i 2. optuženici znali da se na terenu događaju protupravne radnje, ali nisu poduzeli ništa da se takva protupravna postupanja suzbiju i kazne, što sud smatra nejasnom i neodređenom formulacijom zapovjedne odgovornosti, jer postoji ona situacija po kojoj zapovjednik zna da se njegove postrojbe pripremaju počiniti zločin, a ne poduzima neophodne i razumne mjere da zločin bude spriječen, kao i situacija kada zapovjednik nije znao da se njegovi

potčinjeni spremaju počiniti zločin, ali je to trebao znati, pa dakle zbog tog „propusta znanja“ nije poduzeo potrebne i razumne mjere za sprječavanje zločina.

Ni jedan dokaz koji je proveden tijekom ovog kaznenog postupka ne ukazuje na zaključak da bi 1. i 2. optuženici znali da će pripadnici njihove postrojbe počiniti zločin, odnosno da pripremaju počinjenje zločina, a nije dokazano niti da bi o tome imali saznanja u vrijeme kada je zločin počinjen, dakle u popodnevnim satima 1. veljače 1992. godine.

1. optuženik u svojoj obrani kaže da je tek slijedećeg dana u razgovoru sa Slavkom Šutićem, a potom i svojim operativcem Željkom Šafarom saznao da postoji sumnja kako su dan ranije pripadnici njegove postrojbe zapalili određeni broj kuća u ovim selima, da bi tada o istom izvijestio i 2. optuženika, a suglasno se brani i 2. optuženik.

Obranu 1. optuženika potvrđuje svjedok Slavko Šutić koji kaže da je slijedećeg dana razgovarao sa Ivanom Husnjakom i obavijestio ga da postoji indicija da su u tom paljenju sudjelovali vojnici II. bojne 132. brigade, te je vidio da je 1. optuženik bio iznenađen i isti je naložio da svako od njih mora dati izvješće, time da su svjedok i 1. optuženik tada izišli na teren. Nadalje, obranu optuženika potvrđuje i svjedok Željko Šafar koji kaže da je 1. veljače 1992. godine cijeli dan bio dežurni u zapovjedništvu II. bojne 132. brigade u Orahovici i negdje između 13 i 14 sati došao je 2. optuženik Goran Sokol koji ga je izvijestio da je cijela akcija prošla u redu, da bi negdje između 17 i 18 sati došla obavijest od dežurnog iz PP Orahovica da ima paleži u selu Pušine. Kako u to vrijeme više nije bilo pripadnika HV-a u tom selu, o toj obavijesti nije izvijestio ni zapovjednika, a niti zamjenika zapovjednika, već je iste upoznao s ovom dojavom tek slijedećeg dana ujutro, na brifingu cijelog zapovjedništva II. bojne.

Kako tijekom postupka nije dokazano da bi 1. i 2. optuženici znali da se pripadnici njihove postrojbe pripremaju počiniti zločin, niti je dokazano da bi imali saznanja o istom kada su se inkriminirane radnje događale, sud je analizirao i onu drugu situaciju kada zapovjednik nema saznanja da se njegovi potčinjeni spremaju počiniti zločin, ali je to trebao znati i poduzeti potrebne i razumne mjere za sprečavanje zločina.

S obzirom na obranu 1. optuženika u kojoj kaže da je bilo određenih problema s rušenjem kuća neposredno nakon oslobađanja tih sela, te s obzirom na iskaze saslušanih svjedoka koji kažu da je i prije inkriminiranog događaja bilo sporadičnih paljenja kuća, a posebice s obzirom na izvješće Zlatka Mesića od 31. prosinca 1991. godine o kompromitaciji izviđačke čete bataljuna koja se očitovala na način da su se pojedinci odavali uživanju alkohola u velikim količinama govoreći za sebe da su ustaše, narušavali javni red i mir, bili skloni brzom repetiranju oružja, ozbiljnim prijetnjama i sl., te konačno s obzirom na obranu 2. optuženika Gorana Sokola koji kaže da su bili upozoravani iz brigade na ovu

moćnost, mora se zaključiti da je svakako bilo razloga za oprez, dakle indicija da bi moglo doći do kršenja odredaba međunarodnog ratnog prava od strane pripadnika ovih vojnih postrojbi.

Međutim, sud je analizirao utvrđene činjenice radi odgovora na pitanje jesu li optuženici poduzeli sve potrebne i razumne mjere za sprječavanje ovog zločina. Činjenica je da je 1. optuženik svojim zapovijedima i to konkretno aktima od 15. prosinca 1991. godine i 18. prosinca 1991. godine te 31. siječnja 1992. godine zabranjivao između ostalog i uništavanje stambenih objekata, pa je tako u aktu od 15. prosinca 1991. godine koji se odnosi na borbeni zadatak op. broj 13 strogo zabranio provaljivanje i pljačkanje stambenih objekata, te paljenje istih, dok se u borbenom zadatku op. broj 16 od 18. prosinca 1991. godine zabranjuje svako uništavanje civilnih objekata i imovine, dok je u zapovijedi koja se odnosi na konkretni događaj 1. optuženik naložio da prije akcije zapovjednici postrojbi upoznaju sve vojakе o značaju zadatka, kao i potrebi reda i discipline.

Svjedok Ivica Pelin, zapovjednik I. satnije III. bojne 132. brigade, kaže da je postojala dosta dobra organizacija unutar brigade, sve su zapovijedi bile pismeno regulirane, vojnicima je bila zabranjena uporaba alkohola, uništavanje i otuđenje imovine. Pridržavali su se Ženevskih konvencija i odredaba međunarodnog prava i u tom pravcu donosili adekvatne zapovijedi, te je i 1. optuženik na sastancima također inzistirao na primjeni odredaba Ženevske konvencije i međunarodnog ratnog prava.

Mirko Koić kaže da su u svim zapovijedima bili upozoravani na pridržavanje odredaba međunarodnog ratnog prava, dok svjedok Slavko Barić, zapovjednik 132. brigade, kaže da je 1. optuženik bio časnik sa visokim stupnjem stožerne kulture koji je mogao voditi bojnu, radilo se o profilu osobe koja je mogla svojim radom uvesti red i postići koordinaciju, koji je bio profesionalan i poštivao sva pravila, dok je 2. optuženik bio najbolji polaznik vojne akademije, visoko je kotirao što se tiče provođenja obuke, istu je uvodio na razini brigade i imao je povjerenje da će doprinijeti boljoj organizaciji bojne. Glede poštivanja normi međunarodnog ratnog prava navodi da su već u listopadu 1991. godine izdali zapovijedi i uputstva o postupanju prema zarobljenicima, materijalno tehničkim sredstvima i civilima u skladu sa svim konvencijama koje su bile na snazi. Radilo se o jasnim uputstvima kako zapovjednici trebaju postupati, time da su svi zapovjednici imali vojno školovanje kao rezervni časnici i samim tim imali su spoznaje o tim konvencijama. Zapovjednicima, kao i vojnicima dostavljena je knjižica pod naslovom „Pravila ponašanja boraca“, a u svrhu njihove edukacije.

Slijedom iskaza svjedoka sud u cijelosti prihvaća obrane 1. i 2. optuženika kada kažu da su činili mnogo na pitanju edukacije i obuke vojnika, a za što su koristili ne samo ranije spomenutu brošuru, već i materijale iz bivše vojske, kao i slikovite prikaze, pa u tom pravcu sud ne nalazi da bi njihovo postupanje bilo suprotno čl. 87. st. 2. Protokola koji nalaže zapovjednicima obvezu da pripadnici

oružanih snaga pod njihovim zapovjedništvom budu upoznati sa svojim obvezama na temelju konvencija i ovog Protokola.

Ranije je spomenuto da iz iskaza svjedoka, kao i iz obrane 1. optuženika, proizlazi da su se određene protupravne radnje događale i prije inkriminiranog događaja, a nakon oslobođenja sela ovoga područja. Da je isto istraživano i procesuirano proizlazi iz izvješća Policijske uprave Osijek upućenog Vojnom javnom tužitelju Osijek dana 25. rujna 1992. godine, kao dopuna kaznenih prijava protiv određenih osoba, a iz čijeg sadržaja proizlazi da su već od 3. siječnja 1992. godine prijavljivali izvršenja kaznenih djela koja se, između ostalog, odnose i na palež napuštenih obiteljskih kuća. Prva osoba istaknuta u ovom posebnom izvještaju je Ivan Čavić, koji je bio pripadnik 132. brigade, a kako to proizlazi iz njegovog iskaza u istražnom postupku.

Upoznavanje pripadnika vojne postrojbe s međunarodnim humanitarnim pravom, vođenje računa o odredbama Ženevskih konvencija i Protokola prilikom donošenja odluka o načinu vođenja operacija, poduzimanje odgovarajućih mjera nakon saznanja o kršenjima ovih odredaba u vremenu koje je prethodilo inkriminiranom događaju sud nalazi razumnim mjerama za sprječavanje zločina, no u konkretnom slučaju isti se dogodio.

Konačno, optuženicima se inkriminira da nisu poduzeli sve što je bilo nužno za kažnjavanje počinitelja, a budući se zapovjednik javlja i kao garant za **kažnjavanje zločina**.

Nesporno je da je 1. optuženik po saznanju za zločin tražio od svojih podređenih zapovjednika podnošenje izvješća, što je rezultiralo izvješćem Mirka Koića, a isto je donekle potvrdilo navode pripadnika specijalne jedinice policije, no u konačnici se nikada nije utvrdilo tko su poimence bili neposredni počinitelji ovog kaznenog djela. Međutim, s obzirom na utvrđenje suda da u konkretnom slučaju ne postoji krivnja zapovjednika, čak ni najblaži oblik nehaja u odnosu na zločin i ne postoji uzročna povezanost između postupaka 1. optuženika kao zapovjednika i 2. optuženika kao njegovog zamjenika sa zločinom, nepoduzimanje ozbiljnijih i efikasnijih mjera radi otkrivanja počinitelja može predstavljati samo zasebno kazneno djelo neprijavlivanja počinjenog kaznenog djela ili eventualno kazneno djelo pomaganja počinitelju nakon kaznenog djela, za što je, prema općim odredbama, nastupila apsolutna zastara kaznenog progona.

Slijedom navedenog, a primjenom odredbe čl. 354. toč. 3. ZKP-a sud je 1. optuženika Ivana Husnjaka i 2. optuženika Gorana Sokola oslobodio od optužbe da bi počinili inkriminirano im kazneno djelo protiv čovječnosti međunarodnog prava – ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. u svezi s čl. 28. st. 2. OKZRH.

Kako je donijeta oslobađajuća presuda sud je oštećenike Nevenku Tomljenović i Petra Milakovića sa postavljenim imovinskoopravnim zahtjevima uputio u parnicu, dok je odnosu na troškove kaznenog postupka odlučeno da padaju na teret proračunskih sredstava.

Iz navedenih razloga presuđeno je kao u izreci.

U Bjelovaru, 24. svibnja 2011. godine

ZAPISNIČARKA
Nevenka Blažević v. r.

PREDSJEDNICA VIJEĆA
Sandra Hančić v. r.

UPUTA O PRAVU NA ŽALBU:

Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo žalbe u roku od 15 dana po primitku pisanog opravka presude. Žalba se može podnijeti zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kao i zbog odluke o kaznenim sankcijama i troškovima kaznenog postupka. Žalba se podnosi u dovoljnom broju primjeraka za sud i stranke putem ovoga suda, a o njoj odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu.

Suglasnost ovoga prijepisa s izvornikom ovjerava:

